

Остряню Т.С.

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г.Шевченка, Україна*

**СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Аналіз сучасного стану організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу засвідчив відсутність системності у співпраці соціального педагога з педагогічним колективом, батьками учнів, працівниками правоохоронних органів. Крім того, доводиться констатувати недостатню сформованість комунікативного компонента діяльності фахівця загальноосвітнього навчального закладу, наявність непорозумінь між соціальним педагогом і вчителями, батьками учнів у здійсненні соціально-педагогічної

діяльності, відсутності узгодженого позитивного ставлення педагогічного колективу до співпраці з соціальним педагогом. Все це позначається на потребі формування у соціальних педагогів та педагогічного колективу, батьків учнів знань, умінь налагодження співпраці.

Для розв'язання існуючих проблем нами було розроблено програму реалізації системи організаційно-педагогічної діяльності.

Метою статті є представлення процесу експериментального впровадження системи організаційно-педагогічної діяльності у професійну діяльність соціального педагога.

Експериментальна діяльність з впровадження програми відбувалася у чотирьох напрямках: робота з соціальними педагогами по підготовці до здійснення організаційно-педагогічної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі; робота з педагогічним колективом школи; робота з батьками учнів; робота з працівниками правоохоронних органів з підготовки до налагодження ефективної системної взаємодії з соціальним педагогом.

У нашій статті ми розкриємо зміст роботи з соціальними педагогами по підготовці до реалізації системної організаційно-педагогічної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі.

Теоретичним підґрунтям досліджуваної проблеми стали праці вітчизняних дослідників О.Безпалько [2], Л.Закревської [3], А. Капської [5], О.Колесникової [4], Н.Красової [6;7], Л.Мішик [8], Л. Харченко [13], В.Шульги [15] та російських - Л.Нагавкіної [9], Л.Нікітіної [10], Р.Овчарової [11], О.Холостової [14] та ін.

Експериментальна верифікація розробленої програми здійснювалась впродовж 2011-2013 рр. Визначений склад учасників експериментальної групи становив 304 особи. З них: директорів шкіл - 7, заступників директорів з виховної роботи - 7, соціальних педагогів - 7, практичних психологів - 7, педагогів-організаторів - 7, класних керівників - 49, учителів-предметників - 63, батьків учнів - 152, працівників правоохоронних органів - 5. Склад контрольної групи - 235 особи.

Після аналізу результатів, отриманих під час констатуючого експерименту, який здійснювався протягом лютого-червня 2011 р. на базі 12 загальноосвітніх навчальних закладів м. Чернігова (Україна) та м. Ніжина (Чернігівська область, Україна), за підтримки адміністрації загальноосвітніх навчальних закладів, методиста управління освіти Чернігівської міської ради, кафедри соціальної педагогіки Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка та кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя була створена робоча група для підготовки соціальних педагогів до здійснення організаційно-педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Група працювала з вересня 2011 р. по червень 2012 р. До її складу увійшли: соціальні педагоги шкіл, адміністрація закладів освіти, методист та студенти, які проходили виробничу практику, студенти-волонтери.

На підготовчому етапі впровадження системи організаційно-педагогічної діяльності, згідно з програмою, здійснювалась розробка діагностичного інструментарію експерименту - анкет для усіх учасників освітнього процесу з метою всебічного вивчення індивідуального сприйняття колективних зусиль у процесі вирішення соціально-педагогічних завдань. Особлива увага при цьому приділялась з'ясуванню рівня взаєморозуміння соціального педагога з педагогічним колективом, інтенсивності взаємодії між соціальним педагогом і учасниками соціально-педагогічного процесу, рівню керованості професійної взаємодії між соціальним педагогом і суб'єктами соціально-педагогічної діяльності. Крім того, використовувались методики виявлення організованості, запропоновані Л.Уманським, О. Лутошкіним; опитувальний листок Форверга, а також розроблені авторські анкети. Даний інструментарій був використаний з метою отримання проміжних результатів.

Початком реалізації другого етапу роботи за складеною програмою - етапу впровадження - стали виступи на педагогічних нарадах в обраних навчальних закладах, які висвітлювали мету, завдання, сутність експерименту та дослідної роботи, зокрема. Педагогічного колектив, батьків учнів та правоохоронці по-різному відреагували на пропозицію про здійснення запланованої роботи. Серед учителів та батьків учнів простежувались як оптимізм так і скепсис щодо необхідності такої роботи. Як з'ясувалося, позитивне ставлення виявляли ті учителі та батьки учнів, які раніше вже успішно співпрацювали з соціальним педагогом, а негативне - ті вчителі та співробітники шкіл, які майже не вступали у професійну взаємодію з соціальним педагогом. Можна припустити, що таке ставлення до соціального педагога та його роботи спричинене нерозумінням змісту роботи фахівця і його призначення у закладі освіти. Проте, в цілому було відзначено необхідність такої роботи, а також висловлено надію, що робота по підготовці до реалізації системи організаційно-педагогічної діяльності сприятиме конкретизації завдань учасників освітнього процесу у розв'язанні соціально-педагогічних ситуацій, розподілу їх вирішення на етапи та закладатиме покажчики результативності.

Основними завданнями визначеного напрямку роботи є:

- формування знань, умінь і навичок здійснення організаційно-педагогічної діяльності;
- розвиток та удосконалення комунікативної компетентності соціального педагога у взаємодії з педагогічним колективом;
- формування знань, умінь та навичок взаємодії соціального педагога з учасниками навчально-виховного процесу під час організаційно-педагогічної діяльності.

Робота із соціальними педагогами з підготовки до здійснення організаційно-педагогічної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі включала реалізацію наступних підрозділів програми:

1. Програми семінару-тренінгу «Організаційно-педагогічна діяльність соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі».

2. Програми семінару-практикуму «Підвищення ефективності організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога шляхом налагодження співпраці з учасниками навчально-виховного процесу».

3. Тренінгової програми «Формування комунікативної компетентності соціального педагога у взаємодії з педагогічним колективом».

4. Програми занять, призначеної для удосконалення організаторських якостей та вмінь соціального педагога.

Спеціальна підготовка соціальних педагогів здійснювалася у формі тренінгу з метою формування практичних навичок до організаційно-педагогічної діяльності, семінару-практикуму, методичних об'єднань соціальних педагогів з метою ознайомлення із теоретичними основами даної діяльності за участі авторки дослідження та методиста методичного кабінету Управління освіти Чернігівської міської ради.

Першим кроком упровадження системи організаційно-педагогічної діяльності за програмою була організація та проведення семінару-тренінгу «Організаційно-педагогічна діяльність соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі» у визначених експериментальних школах. Семінар-тренінг проводився протягом двох днів у жовтні 2011 р. Цільова група: соціальні педагоги (7 осіб). В ході тренінгу реалізовувалась низка завдань, зокрема: розширити знання про зміст організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі; визначити педагогічні умови організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога; розкрити сутність методу складання інтелект-карт соціальним педагогом та сформувати навички складання ментальних карт як технології моделювання і візуалізації організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу; сформувати та розвинути навички усвідомлення та об'єктивного оцінювання власних особистісних та професійних якостей. Після проведення семінару-тренінгу, протягом двох днів, соціальні педагоги могли: визначити основні положення змісту організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога у школі; аналізувати педагогічні умови організаційно-педагогічної діяльності; складати інтелект-карт; планувати роботу на основі системного підходу; використовувати сформовані особистісні і професійні якості у практичній діяльності.

Метою проведення семінару-практикуму «Підвищення ефективності організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога за рахунок налагодження співпраці з учасниками навчально-виховного процесу» було підвищення рівня обізнаності соціальних педагогів з питання налагодження ефективної співпраці з учасниками навчально-виховного процесу, застосовуючи системний підхід. На семінарі обговорювалась побудова системи взаємодії соціальних педагогів із залученими до розв'язання поставлених завдань суб'єктами. Окремим блоком розглядалися основи організації, планування, координації діяльності

соціальних педагогів та контролю (самоконтролю) за роботою. Під час семінару-практикуму соціальні педагоги мали змогу здійснити самоаналіз та проаналізувати досвід співпраці у роботі колег з Чернігова та Ніжина.

Для побудови позитивних відносин з педагогічним колективом соціальному педагогу важливо усвідомити свою позицію в спілкуванні та набути елементарних вмінь саморегуляції поведінки [6, с. 91]. «Тренінг розвитку комунікативної компетентності соціального педагога» було проведено з метою підвищення рівня комунікативних умінь соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу, формування партнерської позиції у спілкуванні; набуття навичок ефективної групової роботи; оптимізація комунікативних можливостей соціальних педагогів. Цей вид роботи був спрямований на формування та розвиток комунікативних умінь і навичок соціальних педагогів - встановлення професійних контактів з оточенням, проведення аналізу результатів спілкування, подолання психологічних бар'єрів у спілкуванні, установлення й підтримування зворотного зв'язку у спілкуванні, стимулювання комунікативної активності партнерів, що є системою комунікативних умінь соціального педагога [12, с. 49]. В результаті проведення тренінгу розвитку комунікативної компетентності соціального педагога учасники групи навчилися: визначити поняття «комунікативна компетентність», налагоджувати контакт з усіма суб'єктами соціально-педагогічної діяльності, виходити з-під маніпулятивного впливу педагогічного колективу, впевнено поводитися у процесі взаємодії; вирішувати конфліктні ситуації та запобігати їм.

Останнім підрозділом першого розділу програми стала робота по формуванню організаторських якостей і вмінь. Аналіз результатів констатуючого експерименту показав, що у процесі здійснення професійної діяльності соціальним педагогам бракує умінь та навичок для здійснення організаційної діяльності, знань щодо методів організаційної культури. Перед початком проведення занять фахівцям пропонувалося виконати тестове завдання для самооцінки своїх організаційних та комунікативних якостей [1, с. 82-85] і обговорити разом отримані результати. Такі вправи допомагають соціальному педагогу краще зрозуміти себе, свою відмінність від інших; знайти і зміцнити нові шляхи та засоби для налагодження взаємодії у колективі. Ефективними виявилися проведені для соціальних педагогів бесіди на теми: «Організаторські якості соціального педагога, необхідні для налагодження професійної взаємодії», «Вплив організаторських якостей соціального педагога на побудову системи професійної взаємодії». Плідною виявилася робота соціальних педагогів на методичному об'єднанні, організованому методистом, куди були запрошені і соціальні педагоги із контрольних шкіл-учасниць. На методичному об'єднанні обговорювалося питання проявів організаторських якостей у міжособистісних відносинах. Соціальні педагоги, експериментальних шкіл-учасниць продемонстрували високий рівень знань, накопичених впродовж всієї експериментальної роботи, проявляли ініціативність та активність у спілкуванні.

Отже, перший напрям дослідно-експериментальної роботи по впровадженню системно-орієнтованої моделі організаційно-педагогічної діяльності соціального педагога був спрямований на роботу із соціальними педагогами з підготовки до здійснення організаційно-педагогічної діяльності у загально-освітньому навчальному закладі, який передбачав здійснення як теоретичної, так і практичної підготовки учасників освітнього процесу до співпраці. Під час упровадження даного напрямку програми нами було використано комплекс різних форм роботи з соціальними педагогами. Для теоретичної підготовки - формування відповідних знань в учасників експерименту використано бесіди, лекції, методичні об'єднання. Практична підготовка учасників експерименту - формування умінь та навичок здійснювалася під час тренінгових занять, семінарів-практикумів, засідань методичних об'єднань.

Висвітлення роботи з педагогічним колективом школи, батьками учнів та працівниками правоохоронних органів, спрямовану на підготовку до налагодження ефективної системної взаємодії з соціальним педагогом стане подальшим кроком нашого дослідження.

Література:

1. Батаршев А.В. Организаторские и коммуникативные качества личности (для деловых людей) : Учеб. пособие для студентов Школы практической психологии / А.В. Батаршев. - Таллинн: Центр информационных и социальных технологий «Регалис», 1998 - 108 с.
2. Безпалько О.В. Напрями та функції професійної діяльності соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі [Електронний ресурс] / О.В.Безпалько // Матеріали конференції «Актуальні питання соціально-педагогічної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах». - Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Напрями_та_функції_професійної_діяльності_соціального_педагога_у_загальноосвітньому_навчальному_закладі
3. Закревська Л. Перші кроки соціального педагога у школі. На допомогу соціальному педагогу-початківцю / Л. Закревська. - Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2005. - 52 с.
4. Колесникова О.В. Щодо проблем організації соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній школі / О.В. Колесникова // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. - 2005. - № 3. - С. 59-67.
5. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом: навч.-метод. посібник / А.И. Капська, Л.В. Волинська, О.Г. Карпенко, В.С. Фшшпчук; за ред А.Й. Капської. - К: ДЦССМ, 2003. - 87 с.
6. Краснова Н.П. Етичні відносини між соціальним педагогом та педагогічним колективом у навчальному закладі / Н.П. Краснова // Соціальна педагогіка:теорія і практика. - 2010. - № 3. - С. 85-93.

7.' Краснова Н.П. Технології роботи соціального педагога в загально-освітній школі // Соціальна педагогіка: теорія та практика / Н.П. Краснова. - 2010. - № 4. - С. 97-106.

8. Мишик Л.И. Профессиональная подготовка социального педагога (педагогический, психологический и управленческий аспекты) / Л.И. Мишик; Запорожский гос. ун-т. - Запорожье, 1996. - 104 с.

9. Нагавкина Л. Подготовка социального педагога: проблемное поле профессиональной деятельности / Л. Нагавкина // Социальная педагогика. - 2003. - №4. - С. 91-103.

10. Никитина Л.Е. Социальный педагог в школе / Л.Е. Никитина. - М.: Академический Проект, 2003. - 112 с.

11. Овчарова Р. Справочная книга социального педагога / Р. Овчарова. - М.: ТЦ Сфера, 2001. - 480 с.

12. Савенкова Л.О. Система коммуникативных умений социального педагога / Л.О. Савенкова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. - 2008. - Вип. 8. - с. 44-49.

13. Харченко Л. Співробітництво соціального педагога з сім'єю / Л. Харченко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2012. - № 3. - С. 54—60.

14. Холостова Е.И. Социальная работа: Учебное пособие / Е.И. Холостова. - М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. - 692 с.

15. Шульга В.В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі: Методичні рекомендації / В.В.Шульга. - К.: Ніка-Центр, 2004. - 124 с.

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Görniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michatowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Lesniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grazyna KJamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasynskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: prabafajrusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki - 2014» Volume 20.

Pedagogiczne nauki.: Przemyśl. Nauka i studia - 96 str.

W zbiorze ztrzymają *się* materiały X Międzynarodowej

naukowo-praktycznej konferencji

«Strategiczne pytania światowej nauki - 2014». 07-15 lutego 2014 roku

po sekcjach: Pedagogiczne nauki.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy - Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» - reprodukowana,

użyta do innej publikacji.

PEDAGOGICZNE NAUKI

ЫО\Л/ОС2Е8ЫЕ МЕТСЮУ МДИСГАМА

К.п.н. Кушнир м.п.

Филиал АО «НЦПК «врле» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области» г.Караганда, Республика Казахстан

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Реформирование системы образования и переход на 12-летнее обучение приводят к осознанию необходимости подготовки учителя начальных классов, способного работать в новых условиях.

Прежде всего, изменения в системе подготовки педагогических кадров делают необходимым переход в высшем образовании от педагогического подхода к андрагогическому, более характерному для системы повышения квалификации. В связи с этим, в системе высшего и послевузовского образования обучающиеся должны рассматриваться как взрослые люди, для которых характерны:

- ведущая роль в процессе обучения;
- наличие опыта, который может быть использован при обучении;
- потребность в немедленном применении результатов обучения;
- организация процесса обучения в виде совместной деятельности обучающегося и обучающего [1].

Указанные особенности позволяют рассматривать параметры андрагогической модели обучения следующим образом:

1. Опыт обучающегося - богатый источник самообучения.
2. Готовность обучающегося к обучению - определяется задачами по развитию личности и овладению социальными ролями.
3. Ориентация в обучении - на решение проблемы.
4. Психологический климат обучения - неформальный, основанный на взаимном уважении и совместной работе.
5. Построение учебного процесса - логика проблем, проблемные единицы.
6. Учебная деятельность - технология поиска новых знаний на основе опыта.
7. Оценка - совместно с обучающимся [1].

ISBN 978-966-8736-05-6

© Коллектив авторов, 2014

© Nauka i studia, 2014